

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

Factors related to against aedes aegypti larvae behaviors for dengue hemorrhagic
fever prevention among village health volunteers Bang Khonthi District,
Samut Songkhram Province

วรรณัน ประชานิยม*, ธีระพงษ์ จิตตินากุล**

Worranan Prachaniyom* Therapong Thitithanakul**

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางกุ้ง อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

**สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม

*BangKung Subdistrict Health Promoting Hospital Bang Khonthi District, Samut Songkhram Province

**Samut Songkhram Provincial Public Health Office

Corresponding author: Worranan Prachaniyom; E-mail: kong2513_08@hotmail.com

Received: October 6, 2023; Revised: December 4, 2023; Accepted: December 4, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เก็บข้อมูลจาก อสม. จำนวน 13 ตำบล ในเขตความรับผิดชอบของอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามด้านความรู้ และพฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.80 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75 และ.73 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และหาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ($\chi^2 = 10.098, P = 0.039$) อาชีพ ($\chi^2 = 19.155, P = 0.001$) ระดับการศึกษา ($\chi^2 = 9.576, P = 0.048$) และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ($\chi^2 = 13.947, P = 0.007$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: ความรู้, พฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, โรคไข้เลือดออก

ABSTRACT

The objective of this research was to study factors related to the behavior of eliminating aedes mosquito breeding grounds to prevent dengue fever among village health volunteers (VHVs). Data was collected from 13 sub-district health volunteers in their area of responsibility of Bang Khonthi District Samut Songkhram Province, 234 people, instruments used in the research was a questionnaire on knowledge and behavior in eliminating breeding grounds for Aedes mosquitoes to prevent dengue fever which was checked for content validity by 5 experts, obtained an index of consistency (IOC) of 0.80 and a confidence value of .75 and .73, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics and find relationships using chi-square statistics.

The results showed that the factors were related to the behavior of eliminating aedes mosquito breeding grounds. Statistically significant at 0.05 were factors such as age ($\chi^2 = 10.098$, $P = 0.039$) occupation ($\chi^2 = 19.155$, $P = 0.001$) education level ($\chi^2 = 9.576$, $P = 0.048$) and receiving information ($\chi^2 = 13.947$, $P = 0.007$)

Key word: Knowledge, behavior to eliminate aedes mosquito breeding grounds, village health volunteers, dengue fever

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การอนามัยโลก (WHO) ปี พ.ศ. 2564 ระบุว่าผู้ติดเชื้อไวรัสเด็งกี่ก่อโรคไข้เลือดออกเฉลี่ยปีละ 390 ล้านคนทั่วโลกและมีอัตราการเสียชีวิต ร้อยละ 2.50 ต่อปี โดยมีรายงานการแพร่ระบาดอย่างน้อย 129 ประเทศ ส่วนใหญ่ประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชีย และจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นมากกว่า 8 เท่าในระยะเวลา 20 ปี สถานการณ์ไข้เลือดออกในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2566¹ พบว่า โรคไข้เลือดออกเป็นโรคประจำถิ่นที่เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยและอาเซียน โดยตั้งแต่เดือนมกราคม - พฤษภาคม 2566 ประเทศไทยมีผู้ป่วยถึง 18,173 ราย มากกว่าปีที่แล้วถึง 4.20 เท่า เป็นการระบาดหนักสุดในรอบ 3 ปี และมีผู้เสียชีวิต 15 ราย เฉลี่ยมีผู้ป่วยสัปดาห์ละ 900 ราย เสียชีวิต สัปดาห์ละ 1 ราย พบอัตราป่วยสูงสุด คือ กรุงเทพมหานคร ๖ ภาคใต้ และภาคกลาง ในกลุ่มนักเรียนอายุ 5-14 ปี ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุขจึงกำหนดนโยบาย เน้นการป้องกันและเฝ้าระวังก่อนเกิดโรค โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชน โรงเรียน และ ศาสนสถาน พร้อมร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนสร้างการรับรู้อันตรายของโรคไข้เลือดออกแก่ประชาชนเพื่อทำให้ปลอดโรค ปลอดภัยห่างไกลจากโรคไข้เลือดออก จึงดำเนินการ 3 กลยุทธ์² คือ 1) rebrand รณรงค์ป้องกันก่อนเกิดโรคปรับภาพลักษณ์ของหน่วยงานรัฐด้านนโยบายเชิงรุก 2) Rethink เปลี่ยนความคิดคนไทยให้รู้เท่าทันภัยร้ายของไข้เลือดออก เริ่มต้นจากการดูแลตนเอง และ 3) reconnect ผนึกกำลังภาครัฐและเอกชน พัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือในการป้องกันการเสียชีวิตจากโรคไข้เลือดออก

จังหวัดสมุทรสงครามผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก ในปี พ.ศ. 2564 มีผู้ป่วย 22 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 12.01 ต่อแสนประชากร ขณะที่ปี พ.ศ. 2565 มีผู้ป่วยรวม 127 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 69.28 ต่อแสนประชากร และในปี พ.ศ. 2566 นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2566 จนถึงวันที่ 10 กรกฎาคม 2566 รับรายงานผู้ป่วยจำนวนทั้งสิ้น 62 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 32.73 ต่อแสนประชากร ไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต³ สำหรับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกของอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ในปีพ.ศ. 2564 พบว่า มีผู้ป่วย 2 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 6.44 ต่อแสนประชากร ขณะที่ปีพ.ศ. 2565 มีผู้ป่วยรวม 29 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 93.41 ต่อแสนประชากร และในปี พ.ศ. 2566 นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2566 จนถึง

วันที่ 10 กรกฎาคม 2566 มีผู้ป่วยจำนวนทั้งสิ้น 10 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 32.21 ต่อแสนประชากร และยังไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต³

จากสถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออก พบว่า แนวโน้มสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในปี พ.ศ. 2566 ภาพรวมมีการระบาดเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่เริ่มเข้าสู่ฤดูฝนที่ตกกระจายหลายพื้นที่ เกิดน้ำท่วมขังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย พาหะนำเชื้อไวรัสสู่คนติดต่อกันสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่ และการควบคุมโรคที่ดีที่สุดจึงอยู่ที่การป้องกันและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในชุมชน

ในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เป็นหน้าที่ประชาชนทุกคน ตลอดจนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและควบคุมโรค ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรการในช่วงก่อนเกิดการระบาด ระหว่างเกิดโรค และหลังโรคสงบ ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของพื้นที่⁴ ยังพบปัญหาการระบาดซ้ำซากในระดับตำบลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจก่อให้เกิด ความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตจากการทบทวนปัญหาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก บ่งบอกถึงการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. ซึ่งมีบทบาทในเรื่องของการจัดการระบบสุขภาพของชุมชน และการเป็นต้นแบบด้านสุขภาพแก่ประชาชน ด้านป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จึงมีความสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุผลตามนโยบายตามยุทธศาสตร์ระดับชาติ 20 ปี² เน้นการพัฒนาบุคลากร ในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรค ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้วางแผนมาตรการในการป้องกัน และควบคุมโรคให้สอดคล้องกับพื้นที่เพื่อลดอุบัติการณ์ในการเกิดโรคไข้เลือดออก ในพื้นที่อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ให้เกิดความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

สมมุติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
2. ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

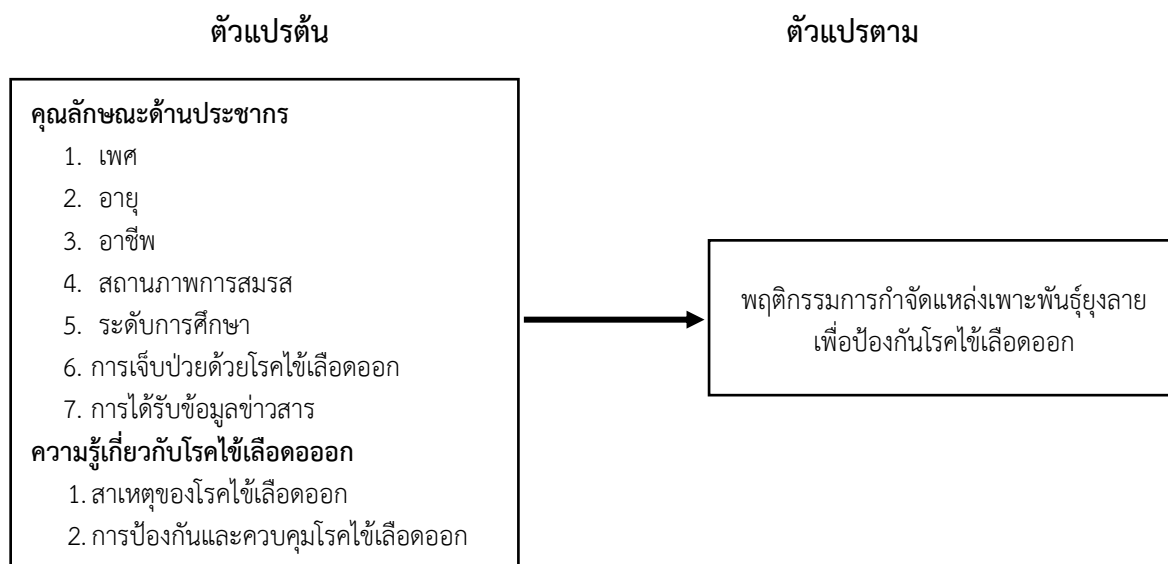
ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนทั้งสิ้น 605 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนทั้งสิ้น 234 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรต้น คือ คุณลักษณะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก

ขอบเขตด้านระยะเวลาและสถานที่ เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม - กันยายน 2566 อำเภอ
บางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัด
สมุทรสงคราม ในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลนภลัย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวม 13 แห่ง จำนวน 605 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัด
สมุทรสงคราม ในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลนภลัย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวม 13 แห่ง จำนวน 234 คน

การคำนวณขนาดของตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป เครซี่และมอร์แกน⁵ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้
ทั้งสิ้น 234 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรจากสถานบริการ 13 แห่ง ๆ ละ 18 คน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ใช้วิธีจับฉลากไม่คืนที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยและเอกสาร
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การเจ็บป่วย
ด้วยโรคไข้เลือดออก และการได้รับข่าวสาร

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำตอบ ถูกหรือผิด โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแบ่งระดับความรู้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับความรู้ต่ำ ปานกลาง สูง แบ่งระดับโดยอิง เกณฑ์ของ Bloom⁶ ดังนี้

คะแนนน้อยกว่าร้อยละ	60.00	มีความรู้ในระดับต่ำ
คะแนนร้อยละ	60.00 – 79.99	มีความรู้ในระดับปานกลาง
คะแนนร้อยละ	80.00 ขึ้นไป	มีความรู้ในระดับสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย จำนวน 7 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็น 3 ตัวเลือก คือ ทำทุกวัน ทำทุกสัปดาห์ และไม่ทำ โดยมี เกณฑ์การประเมิน การปฏิบัติในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย⁶ ดังนี้

ทำทุกวัน	หมายถึง	การปฏิบัติควบคุมโรคไข้เลือดออกครบทั้ง 7 ข้อทุกวัน
ทำทุกสัปดาห์	หมายถึง	การปฏิบัติควบคุมโรคไข้เลือดออกครบทั้ง 7 ข้อทุกสัปดาห์
ไม่ทำ	หมายถึง	การปฏิบัติควบคุมโรคไข้เลือดออกไม่ครบทั้ง 7 ข้อใน 1 สัปดาห์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 ท่าน นักวิชาการสาธารณสุข 2 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพ 2 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ .80

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์ Cronhbach's alpha coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เท่ากับ .73 และแบบวัดความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม หนังสือรับรอง เลขที่ 21/2566 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2566 ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการวิจัย การเข้าร่วมวิจัยของกลุ่มตัวอย่างเป็นตามความสมัครใจโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ การนำเสนอผลวิจัยในภาพรวม และเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น และผลการศึกษาจะนำเสนอเป็นภาพรวมไม่ระบุตัวบุคคลใด ๆ ทั้งสิ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบด้วยตนเอง เมื่อได้รับการตอบกลับครบถ้วนแล้วจึงตรวจสอบข้อมูลเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก และการได้รับข่าวสาร ข้อมูลด้านความรู้ และพฤติกรรมกรรมการจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ

2. ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมกรรมการจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย โดยใช้สถิติ ไคสแควร์

5(12)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.10 มีอายุ 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.05 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 37.61 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 54.27 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 35.89 ไม่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก คิดเป็นร้อยละ 93.59 บริเวณรอบบ้านมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 94.87 มีถังเก็บน้ำใช้ในห้องน้ำ คิดเป็นร้อยละ 26.50 การรับรู้ข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดออก โดยรับข่าวสารจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คิดเป็นร้อยละ 52.82 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n = 234)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	157	67.10
ชาย	77	32.90
อายุ (ปี)		
20-30	5	2.14
31-39	14	5.98
40-49	36	15.38
50-59	75	32.05
60-70	63	26.92
≥70	41	17.53
Max = 84, Min = 22, $\bar{X}$ = 58.32, SD = 48.62		
การประกอบอาชีพ		
เกษตรกรรม	88	37.61
รับจ้าง	65	27.77
ค้าขาย	42	17.95
แม่บ้าน(ไม่ได้ทำงาน)	37	15.81
ราชการบำนาญ	2	0.86
สถานภาพการสมรส		
คู่	127	54.27
โสด	52	22.23
หม้าย	38	16.24
หย่า แยก	17	7.26
การศึกษา		
ประถมศึกษา	72	30.77
มัธยมศึกษาตอนต้น	43	18.38
มัธยมศึกษาตอนปลาย	84	35.89
อนุปริญญา/ปวส	12	5.13
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	23	9.83

ประวัติการเจ็บป่วย		
ไม่เคยป่วย	219	93.59
เคยป่วย	15	6.41
ลักษณะบริเวณรอบบ้าน		
อากาศถ่ายเทได้สะดวก	222	94.87
อากาศถ่ายเทได้สะดวก	222	94.87
อากาศถ่ายเทไม่สะดวก	7	2.99
มีถังเก็บน้ำใช้ในห้อง น้ำ	62	26.50
มีตุ่มน้ำรอบบ้าน	54	23.08
มีแอ่งน้ำขังรอบบ้าน	16	6.84
มีภาชนะที่มีน้ำขัง	13	5.56
บริเวณรอบบ้านมีป่าทึบ	3	1.28
การรับรู้ข่าวสาร		
รับข่าวสารจากรพ.สต.	159	52.82
สื่อโทรทัศน์	56	18.60
ไม่เคยได้รับข่าวสาร	27	8.97

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ สถานภาพการสมรส การเจ็บป่วยโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) แต่พบว่าปัจจัยด้านอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายของอาสาสมัครสาธารณสุข (n=234)

ปัจจัย	พฤติกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย(ร้อยละ)			χ^2	p-value
	กำจัดทุกวัน	กำจัดทุกสัปดาห์	ไม่กำจัด		
เพศ				2.189	0.335
ชาย	10(4.27)	52(22.22)	15(6.41)		
หญิง	30(12.82)	91(38.89)	36(15.39)		
อายุ (ปี)				10.098	0.039*
< 50	8(3.42)	31(13.25)	16(6.84)		
50-59	10(4.27)	43(18.38)	22(9.40)		
> 60	22(9.40)	69(29.49)	13(5.56)		
การประกอบอาชีพ				19.155	0.001*
เกษตรกร	14(5.98)	66(28.21)	8(3.42)		
รับจ้าง	8(3.42)	40(17.09)	17(7.26)		
ค้าขาย แม่บ้าน อื่นๆ	18(7.69)	37(15.81)	26(11.11)		

สถานภาพการสมรส

2.299

0.681

7(12)

ปัจจัย	พฤติกรรมกรรมการจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย (ร้อยละ)			χ^2	p-value
	กำจัดทุกวัน	กำจัดทุกสัปดาห์	ไม่กำจัด		
โสด	8(3.42)	31(13.25)	13(5.56)	9.576	0.048*
คู่	25(10.68)	78(33.33)	24(10.26)		
หม้าย หย่า แยก	7(2.99)	34(14.53)	14(5.98)		
การศึกษา					
ประถมศึกษา	16(6.84)	46(19.66)	10(4.27)	3.007	0.222
มัธยมต้น มัธยมปลาย	17(7.26)	81(34.62)	28(11.97)		
อนุปริญญาปริญญาตรี ขึ้นไป	7(2.99)	16(6.84)	13(5.56)		
การเจ็บป่วย					
เคยป่วย	4(1.71)	6(2.56)	5(2.14)	13.947	0.007*
ไม่เคยป่วย	36(15.39)	137(58.55)	46(19.66)		
การได้รับข้อมูลข่าวสาร					
1 ช่องทาง	22(9.40)	94(40.17)	26(11.11)		
2-3 ช่องทาง	14(5.98)	39(16.67)	12(5.13)		
ไม่เคยได้รับ	4(1.71)	10(4.27)	13(5.56)		

* $p < 0.05$

3. ปัจจัยด้านความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสาเหตุการเกิดโรคไข้เลือดออก ความรู้ด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกับความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง ($n=234$)

ความรู้ของโรคไข้เลือดออก	พฤติกรรมกรรมการจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย (ร้อยละ)			χ^2	p-value
	กำจัดทุกวัน	กำจัดทุกสัปดาห์	ไม่กำจัด		
สาเหตุการเกิดโรค				5.728	0.220
ระดับสูง	8(3.42)	54(23.08)	14(5.98)	3.043	0.551
ระดับปานกลาง	22(9.40)	65(27.78)	25(10.68)		
ระดับต่ำ	10(4.27)	24(10.26)	12(5.13)		
การป้องกันและควบคุมโรค					
ระดับสูง	33(14.10)	113(48.29)	37(15.81)		
ระดับปานกลาง	5(2.14)	20(8.55)	7(2.99)		
ระดับต่ำ	2(0.85)	10(4.27)	7(2.99)		

* $p < 0.05$

อภิปรายผลการวิจัย

สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายป้องกันโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาอายุมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตตำบลเขวาสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม⁷ แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ด้านอายุ อาชีพและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก⁸ เช่นเดียวกับผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม.อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร พบว่าด้านอายุ และระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม.⁹ ส่วนด้านอาชีพและระดับการศึกษา ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษา ระดับการศึกษาและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลเขวาสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม⁷ ส่วนในด้านการได้รับข่าวสารโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายป้องกันโรคไข้เลือดออก มีความสอดคล้องกับผลการศึกษา พบว่าการปฏิบัติงานมากเนื่องจาก การสื่อสารสาธารณสุข การแจ้งสถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกให้แก่ชุมชนได้ทราบ เพื่อสร้างความตระหนักแก่ประชาชน มีความสำคัญในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้ทันเวลา¹⁰ เช่นเดียวกับผลการศึกษา พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกันตามการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก¹¹ ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษารับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ไม่ส่งผลต่อบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05¹²

2. ปัจจัยด้านเพศ สถานภาพการสมรส การเจ็บป่วยโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายป้องกันโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพการสมรส การเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของ อสม. ที่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม.อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร⁹ เช่นเดียวกับผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล ด้านเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตตำบลเขวาสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม⁷ ส่วนในด้านการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในพื้นที่ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่าประชาชนที่ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 89.60 มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลางถึงดี¹³ และสอดคล้องกับผลการศึกษาประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของบุคคลในครอบครัวในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกลดลง ร้อยละ 57.00 (OR = 0.43, 95% CI: 0.24 - 0.76) เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก¹⁴

3. ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย พบว่าปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายของกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับการศึกษางานวิจัย พบว่าความรู้ความเข้าใจ ในการป้องกันและควบคุมโรคไม่มี

ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองใหญ่ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์¹⁵ เช่นเดียวกับการผลศึกษาความรู้กับทักษะในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก ในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กันของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05¹⁶ ซึ่งมีความแตกต่างจากผลการความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.502$, $p\text{-value} < 0.005$)¹⁷ เช่นเดียวกับผลการการเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่าค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01¹⁸ และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาความสามารถในการควบคุมโรคไข้เลือดออก และพฤติกรรมการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. พบว่าอสม. มีความรู้ในระดับสูง โดยมีความรู้มากที่สุด คือ ภาชนะน้ำขังที่ยุงลายชอบวางไข่ คือ ภาชนะที่ผิวเรียบ มีน้ำใส และความชื้นที่เหมาะสม เช่น โอ่งน้ำ จานรองขาตู้ ยางรถยนต์เก่าที่มีน้ำขัง อ่างบัว¹⁹

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ปัจจัยด้าน อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ในการดำเนินงานเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการพัฒนา พื้นฟูความรู้อย่างถูกต้อง เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร เน้นประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดความรู้ให้ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว จะช่วยแก้ไขปัญหาและควบคุมป้องกันโรคในชุมชนได้ดีขึ้นและสามารถลดอัตราป่วยโรคไข้เลือดออกลงได้

2. ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์ในพฤติกรรมปฏิบัติงานในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข โดยรวม ถึงแม้ผลวิจัยจะเป็นเช่นนี้ แต่ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก นอกจากการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกแล้ว ควรที่จะมีกิจกรรมในการส่งเสริมพฤติกรรมปฏิบัติงานละปัจจัยเสริมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการปฏิบัติงานที่เข้มแข็งและยั่งยืนร่วมกันในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายให้มากขึ้น

3. การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายของอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก ทั้งที่การดำเนินงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคนี้นดำเนินการมาเป็นระยะเวลานาน แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในระดับที่ดี ในการรณรงค์เพื่อป้องกันและควบคุมโรค ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ หรือการรณรงค์กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจกัน ในการแก้ปัญหาในชุมชน ก็จะส่งผลให้การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเสริม ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยสนับสนุน ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. กองโรคติดต่อภายในโดยแมลง กรมโรคติดต่อกระทรวงสาธารณสุข. ยุทธศาสตร์การจัดการโรคติดต่อภายใน โดยแมลง พ.ศ.2566-2575. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรกราฟิกแอนด์ดีไซน์; 2565.

2. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี. กรุงเทพฯ ฯ: กระทรวง; 2556.
3. หน่วยระบาดวิทยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม, [อินเทอร์เน็ต]. 2566. [เข้าถึงเมื่อ 11 กรกฎาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://datariskcom-ddc.moph.go.th/>
4. วิภาวดี วุฒิเดช. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ระบาดซ้ำซาก อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. [อินเทอร์เน็ต]. 2564. [เข้าถึงเมื่อ 6 พฤษภาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3216/3/61062113.pdf>
5. Krejcie & morgan. educational and psychological measurement, determining sample size for research activities. A. & m. University; 1970.
6. Bloom, Benjamin S, et al. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. New York: Mc Graw-Hill Book Company; 1971.
7. ลักษณะ ชื่นบาน, ประจักษ์ บัวผัน, สุรัชย์ พิมพ์. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. ว. วิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น 2564;21(3):218-29.
8. สถาพร วรเจริญ, สุพัฒน์ กองศรีมา. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 6 พฤษภาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://bitly.ws/34h6x>
9. สุรพล สิริปิยานนท์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดพิจิตร. ว.วิชาการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม 2563;4(8):85-103.
10. ปุณณพัฒน์ ไชยเมธ, ปัทมา รักเกื้อ. ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. ว. วิทยาศาสตร์สุขภาพ 2561;21(1):31-9.
11. สุจิตรา สุนธมัต, ณัฐวดี จันคำ, ภัทรวริน สามารถ, สุกัญญา แซ่หลิม. ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้านบ่อดินสอพอง ตำบลสร้างโคก อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. ใน: การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13 ประจำปี 2563; มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. 2563. หน้า 775-90.
12. อนุรักษ์ เบื้องสูง. บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. ว. อนามัยสิ่งแวดล้อมและ สุขภาพชุมชน 2562;4(2):33-40.
13. แพรพรรณ จันทะนาเขต และสุทธิชัย ศิรินวล. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในพื้นที่ตำบลป่าขาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย [วิทยานพนธ์ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา; 2565.
14. ธนัญญา แสงคู่. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา [วิทยานพนธ์ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ; 2563.
15. วีระ กองสนั่น และอมรศักดิ์ โพธิ์อำ. ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขตตำบลหนองใหญ่ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. ว. วิทยาศาสตร์สุขภาพและการสาธารณสุขชุมชน 2563;1(3):39-43

16. วินัย พันอ้วน, จิตติมา กตัญญู, วันทนีย์ ขวพงษ์. ความรู้และทักษะในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. [วิทยานพนธ์ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; 2560.
17. สุทธิ พลรักษา. การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลวังม่วง อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น. ว. สภาการสาธารณสุขชุมชน 2564;3(1);101-12.
18. วรรัตน์ ทิพย์รัตน์, กนกวรรณ พรหมทอง, มนตรี รักภักดี. ประสิทธิภาพของโปรแกรมการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อความรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกและค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย. ว. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2564;40(5);71-84.
19. ไกรศิลป์ ศิริวิบูรณ์, ศิริรัตน์ กัญจา. การศึกษาระดับความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. ว. โรงพยาบาลแพร่ 2564;29(1);129-38.